

Cseszkó Gyula levele a vásárhelyi sajtóban 1932-ben

Vásárhelyi Friss Újság 1932. április 17.

Vásárhelyiek a jávai dzsungelben...

Dr. Cseszkó Gyula, az idegenbe költözött orvos érdekes levele a hollandindiai gyarmatokról.

„Ha aranyeső esik is idegen földön, s jég apáink országában, a szülőföld akkor is szülőföld marad.”

Furcsa alakú, fantasztikus bélyeggel és bélyegzővel ellátott levelet kaptam a napokban. A bélyegzőn tisztán kivehető a feladóállomás neve és a dátum. Polwrodadi Holland Indie 29. marc. 1932. Tehát éppen 16 napja annak, amikor hírvivő útjára elindult. A levél hátán: Dr. Gyula Cseszkó zendeling-arts Indie. A levelet tőle kaptam, az egykori baráttól, aki most ezer és ezer kilométerre övétől és tőlem küzködik az étellel, Jáva szigetének fentírt furcsa nevű városkájában. Mielőtt a levél elolvasásához fogok, furcsa szomorúság fog el. Visszaemlékszem egy napra. Látom az energikus életkedvvel, tettvággyal teli fiatal embert dr. Cseszkót, mikor csillogó szemmel a legszebb reményekkel teli fiatalos hévvel magyaráz a szegedi egyetem kapujában — ott találkoztam vele mikor avatták — az orvosi hivatás nagyszerűségéről és mindarról, amit ő, mint fiatal orvos tenni fog, — és visszaemlékszem egy másik napra, arra, amikor reményeitől megfosztottan, fásultan legyintett ugyanez a fiatalember búcsúzásunk alkalmával, amikor elindult a föld másik oldalára, hogy munkakörét, igazi szent értelemben vett orvosi hivatását föllelje ott a messzi idegenben. — A levél sorai ellenséges indulattal néznek velem szembe. Mintha haragudnának rám a sorok, hogy félig öntudatlanul attól félttem barátomat: amit itthon föl nem talált, azt ott a trópusi paradicsomban is hiába keresi. — Lassan-lassan, félő és rosszat sejtő idegenkedéssel mégis olvasni kezdem. Amint olvasom, nehéz, rossz érzésem fölenged, sorról-sorra úgy érzem, hogy amitől tartottam, nem következett be. Gyula kezevonásából nem a fáradt, törődött legyintés, hanem a boldogságos öröm bontakozik ki. Szinte lelkesedve írja: „nagy örömmel dolgozom, hiszen tudod, mindig az volt a vágyam, megfelelő munkaköröm legyen, anyagi gondok nélkül. Sokszor két orvos munkáját is végzem, de igaz örömmel teszem, mert tudom, hogy munkám nyomán áldás és sokszor boldogság fakad.” — A sorok ellenséges szűrő tekintete kárörvendő vigyorgássá ferdül. Gúnyolódnak velem: no lásd, vén szkeptikus, ugye nem jó előre ítélni. —

A levél azután sok-sok érdekes dolgot mesél. Legelőször egy apró kis magyar leánykáról, Cseszkó Emikéről, akit a levélben küldött fényképen csokoládébarna maláji pesztra tart örömmel és boldog vigyorgással. Istenem, milyen furcsa is: Emike öt hónapos és ott született messze-messze a jávai dzsungel szélén, nagymamája és dédnagyapja pedig itt lakik a Damjanich utcában. Azután mesél a maláji kisgyermekéről, akiknek odaadó gyógykezelője és ápolója dr. Cseszkó Gyula, akik minden egyes vizit után seregestől körülveszik, belekapaszkodnak kezébe, lábába, ruhájába és akik sírnak, ha a doktor bácsi hazamegy. A maláji férfiakról, akik lusták és kevésbé kötelességtudók, de az arculütésért gyilkolnak, a maláji nőkről, akik mintha a Tisza-zugból származnának és jól ismerik a kecsugom nevű borzalmas növényi mérget, a pithon kígyóról, a dzsungelről, amely olyan gyönyörű, orchideát virágzik, de félelmetes és szörnyű, szóval: Jáváról, Hollandiának eme kiapaszthatatlan kincseskamrájáról. Csodálatosan ír az idegenbe szakadt magyar. Levele arról tanúskodik, hogy ő és a felesége nem győznek betelni a természet pazar pompájával. Lenyűgözi, fogva tartja őket Jáva még most is, egy esztendő múltán. Egy éve ugyanis annak, hogy három magyar: feleségem, kislányom és én itt élünk, írja dr. Cseszkó. A levél sehol sem panaszkodik, sőt arról beszél, hogy milyen jó és boldog életet élnek. Én el is hinném a teljes zavartalan boldogságot, csak egy dolog ejt gondolkodóba. Dr. Cseszkó barátom levelében foglalkozik a maláji nép szellemi életével is, ír művészetükről, zenéjükéről és irodalmukról. Többek között azt írja, hogy nagyon érdekes és mély értelmű közmondásaik vannak. Hasonlítanak és közel állanak a magyar nép közmondásaihoz, de... de... példaként jelen sorok címét hozza föl: „és ha arany eső esik is idegen földön, és jég apáink országában, a szülőföld akkor is szülőföld marad.” — A levél ismét ellenséges magaviseletet tanúsít. Úgy látja: sejtek valamit. — Én pedig nem értem mit akar Gyula éppen ezzel a közmondással... vagy nagyon is értem.¹

¹ Forrás: Vásárhelyi Friss Ujság 5. évf. (1932. április 17.) 86. sz. 3.
https://adt.arcanum.com/hu/view/VasarhelyiFrissUjsag_1932_2/?pg=58&layout=s